

Bồ Đới

Tác Giả: Wikipedia

Thứ Hai, 29 Tháng 3 Năm 2010 12:00

Bồ Đới (1926-1945)

Chân dung Hoàng đế Bồ Đới,
Hoàng đế Nguyễn

Trở vì 6 tháng 11 năm 1925 – 30 tháng 8 năm 1945

Đăng quang 8 tháng 1 năm 1926

Tiêu niệm Khố Đới

Khố niệm Không có. Chế độ phong kiến sụp đổ

Hoàng hậu Nam Phương Hoàng hậu

[hiện]Hậu du

Tên húy Nguyễn Phúc Vĩnh Thụy

Niên hiệu Bồ Đới (1926 - 1945)

Triều đại Nhà Nguyễn

Hoàng gia ca Đăng đàn cung

Thân phận Khố Đới

Bồ Đới mặt trang phục hoàng đế thời

Thân

TCung Hoàng ThCú*c*

Sinh 22 tháng 10 năm 1913Hu, Vit Nam

Mt 31 tháng 7 năm 1997 (83 tui)Paris, Pháp

An táng Nghĩ*a* trang Passy

Bo Đ*i* (ch Hán: 保大; 22 tháng 10, 1913 – 31 tháng 7, 1997) là v Hoàng đ th m i ba và cu i cùng c a tri u Nguy n, cũng là v vua cu i cùng c a ch đ phong ki n Vi t Nam. Đúng ra "Bo Đ*i*" ch là niên hi u nhà vua nh ng nay th ng dùng nh là tên nhà vua khi t i v và sau khi thoái v đ i danh nghĩa c u hoàng.

Ti u s và s nghi p

Thu nh

Ông hoàng Bo Đ*i* tên húy là Nguy n Phúc Vĩnh Th y (保大), còn có tên Nguy n Phúc Thi n (保大), t c danh "m V ng"[1] sinh ngày 22 tháng 10 năm 1913 (ngày 23 tháng 9 năm Quý S u) t i Hu, là con c a vua Kh i Đ nh và bà T Cung Hoàng Th Cú*c*. V thân th c a Bo Đ*i* v n còn nhi u nghi ng, vì vua Kh i Đ nh b mang ti ng là b t l c và không thích g n đàn bà [2].

Ngày 28 tháng 3 năm 1922, Vĩnh Thu đ c xác l p Đông cung Hoàng Thái t. Ngày 15 tháng 6 năm 1922, Vĩnh Thu cùng vua cha Kh i Đ nh sang Pháp đ th ng ngo n cu c tri n lm hàng hóa t i Marseille, Pháp. Tháng 6 năm 1922, Vĩnh Th y đ c v ch ng c u Khâm s Trung k Jean François Eugène Charles nh n làm con nuôi và cho ăn h c t i h c tr ng

Lycée Condorcet r i sau tr ng Sciences Po (École libre des sciences politiques), Paris.

Tháng 2 năm 1924, Vĩnh Thụy v n c đ d L T Tu n Đ i Khánh vua Kh i Đ nh, đ n tháng 11 năm 1924 tr l i n c Pháp đ ti p t c h c.

Vua Kh i Đ nh m t ngày 6 tháng 11 năm 1925, Vĩnh Thụy v n c th tang vua cha và ngày 8 tháng 1 năm 1926, Vĩnh Thụy đ c tôn lên k v làm vua l y niên hi u B o Đ i. Tháng 3 cùng năm, B o Đ i tr l i Pháp đ ti p t c h c t p. T niên khóa 1930, B o Đ i theo h c tr ng Khoa h c Chính tr (Sciences Po). Đ n tháng 9 năm 1932, B o Đ i h i loan v n c.

Lên ngôi

Vua B o Đ i ngày phong v ng

B o Đ i tr c ng kính máy nh

Tháng 9 năm 1932, B o Đ i h i loan tr v n c, chính th c làm vua. B o Đ i đã c i cách công vi c trong tri u nh s p x p l i vi c n i chính, hành chính...B o Đ i đã cho b m t s t p t c mà các tiên v ng đã bày ra nh th n dân không ph i qu l y mà có th ng c nhìn long nhan nhà vua khi nhà vua t i, m i khi vào ch u các quan Tây không ph i ch p tay xá l y mà ch b t tay vua, các quan ta cũng không ph i qu l y... B o Đ i đã cho các th ng th già y u ho c kém năng l c nh Nguy n H u Bài v h u, s c phong thêm 4 th ng th m i xu t thân t gi i h c gi và hành chính là Ph m Qu nh, Thái Văn To n, H Đ c Kh i và Ngô Đình Di m. Ông thành l p Vi n Dân bi u đ trình bày nguy n v ng lên nhà vua và quan ch c b o h Pháp và cho phép H i đ ng t v n B c K đ c thay m t Nam tri u trong vi c h p tác v i chính quy n b o h , tháng 12 năm 1933, B o Đ i ng du B c hà thăm dân chúng.

Ngày 20 tháng 3 năm 1934, B o Đ i làm đám c i v i Marie Thérèse Nguy n H u Th Lan và t n phong bà làm Nam Ph ng Hoàng h u. Đây là m t vi c làm phá l b i vì k t khi vua Gia Long khai sáng tri u Nguy n cho đ n vua Kh i Đ nh, các v vua ch đ c phong t c V ng phi, sau khi m t m i đ c truy phong Hoàng h u. Ông là nhà vua đ u tiên th c hi n b ch đ cung t n, th phi. Cu c hôn nhân này cũng g p ph i r t nhi u ph n đ i vì Nguy n H u Th Lan là ng i Công giáo và mang qu c t ch Pháp.

Sau khi Nhật đầu hàng chính Pháp và tuyên bố trao trả độc lập cho Việt Nam, ngày 11 tháng 3 năm 1945, Bồ Đợi ra đời do "Tuyên cáo Việt Nam độc lập", tuyên bố hủy bỏ Hòa ước Patenôtre ký với Pháp năm 1884, khôi phục chủ quyền Việt Nam.

Ngày 7 tháng 4 năm 1945, Bồ Đợi ký đời số 5 chủ quyền thành lập nên các Trại Trại Kim và ngày 12 tháng 5 giải thể Việt Nam Dân chủ Trung Kỳ. Tháng 6 năm 1945, chính phủ Trại Trại Kim đầu tiên của hiện là Đợi quốc Việt Nam.

Thoái vị

Năm 1945, Cách mạng tháng Tám thành công. Ngày 25 tháng 8, Chính phủ lâm thời Hồ Chí Minh buộc Bồ Đợi phải thoái vị. Bồ Đợi thoái vị trong một buổi lễ long trọng ở Ngọ Môn, Huế vào chiều 30 tháng 8, trao quyền cho Hoàng đế Chi Bửu và thanh kiếm bệ mệnh quốc cho đời di sản của chính phủ lâm thời của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa là ông Trại Huy Liệu. Ông trở thành "công dân Vĩnh Thụy". Trong dịp này, ông có câu nói nổi tiếng "Thà làm dân một nước độc lập hơn làm vua một nước nô lệ".

Tháng 9 năm 1945, ông được Chủ tịch Chính phủ Lâm thời nước Việt Nam dân chủ cộng hòa mời ra Hà Nội nhận chức "Chủ tịch cao Chính phủ Lâm thời Việt Nam", ông là một trong 7 thành viên của Ủy ban đầu tiên của Hội nhân pháp do Hồ Chí Minh đứng đầu.

Ngày 6 tháng 1 năm 1946, ông được bầu làm đời biên tập viên Quốc hội khóa đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Ngày 16 tháng 3 năm 1946, ông tham gia phái đoàn Việt Nam Dân chủ Cộng hòa sang Trung Quốc thăm viếng Trung Hoa, nhưng ông không trở về nước, mà về Côn Minh rồi Hồ Chí Minh. Tại Côn Minh, ông đã tiếp xúc với nhiều giới chính trị, trong đó có người Mỹ. Đời Tổng thống Marshall, đời di sản Hoa Kỳ, đã đem bản giao ước với Bồ Đợi về trình Tổng thống Harry S. Truman. Bồ Đợi bèn viết thư về nước xin chức "Chủ tịch cao" trong chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Làm Quốc trưởng

Năm 1947, cu trum mt thám Pháp Đng là Cousseau đã tip xúc vi Bo Đi ti Hng Kng, ngy mi ông vo noc nm quyn, hình thành nên "gii pháp Bo Đi" đo chng li cuc chin giành đc lp ca phong trào Vit Minh. Ngày 24 tháng 4 năm 1948, thiu tng Nguyn Văn Xuân và Trn Văn Hu cũng bay ti Hng Kng đo gp Bo Đi xin thành lp Chính pho Lâm thi cho Vit Nam, ngày 15 tháng 5, Bo Đi gi thông đi p cho tng Xuân, tán thành so thành lp Chính pho Trung ng Lâm thi Vit Nam do tng Xuân đi u khin "đo gii quyt vn đi Vit Nam đi vi Pháp và đo lun Quc to".

Ngày 5 tháng 6 năm 1948, Bo Đi đã gp go Cao y Pháp Bollaert o vnh Hng Long, trên chin hm Duguay Trouin, bn tuyên ngôn Vit - Pháp đo c công bo, theo đó noc Pháp tha nhn nn đc lp và thng nht ca Vit Nam.

Ngày 8 tháng 3 năm 1949, Tng thng Pháp Vincent Auriol và Cu hoàng Bo Đi đã ký Hip o c Elysée, thành lp mt chính quyn Vit Nam trong khi Liên hip Pháp, gi là Quc gia Vit Nam, đng đu là Bo Đi. Bo Đi yêu cu Pháp phi trao tro Nam Ko cho Vit Nam và Pháp đã chp nhn yêu cu này.

Ng i Pháp làm lo trao n ki m cho Quc trng Bo Đi (3 tháng 3 năm 1952)

Ngày 24 tháng 4 năm 1949, Bo Đi vo noc. Hai tháng sau, vào ngày 14 tháng 6, Bo Đi tuyên bo tm cm quyn cho đn khi to chc đo c tng tuyn co và tm gio danh hiu Hoàng đo đo có mt đa vo quc to hp pháp. Ngày 20 tháng 6 năm 1949, tho tng Nguyn Văn Xuân đo đn to chc, Chính pho Lâm thi Nam phn tuyên bo gii tán. Ngày 21 tháng 6, tho a o c Elyseé đo c công bo.

Ngày 1 tháng 7 năm 1949, Chính pho Lâm thi ca Quc gia Vit Nam đo c thành lp theo so c lnh so 1-CP ca tho tng, tn phong Bo Đi là Quc trng, trung tng Nguyn Văn Xuân làm Tho tng kiêm Tng trng Quc phòng[3] (Có tài liu ghi Bo Đi là Quc trng kiêm Tho tng, Nguyn Văn Xuân là phó Tho tng kiêm Tng trng Quc phòng[4]). Tháng 1

năm 1950, Bồ Đ chỉ định Nguyễn Phan Long làm Thủ tướng. Ngày 27 tháng 4 năm 1950, giải tán chính phủ Nguyễn Phan Long và ủy nhiệm Thủ hiến Trần Văn Hữu thành lập chính phủ mới. Chính phủ do Trần Văn Hữu làm Thủ tướng từ ngày 6 tháng 6 năm 1952 thì phải cáo lui, nhiệm vụ cho Nguyễn Văn Tâm lên làm thủ tướng cùng thành lập tân phủ, bất kỳ đa số là người do Pháp đào tạo.

Ngày 20 tháng 11 năm 1953, hoàng thân Bưu Lộc từ Pháp về Sài Gòn lập chính phủ thay thế chính phủ Nguyễn Văn Tâm. Thời gian này, Quốc trưởng Bồ Đ sống và làm việc tại biệt thự Đà Lạt. Xung quanh nhiệm vụ của Bồ Đ có các mặt trung đoàn Ngõ lâm quân bảo vệ và có các mặt đoàn xe riêng gọi là "công xa biệt thự", lại có các mặt đội máy bay riêng do các phi công người Pháp lái phục vụ.

Ngày 11 tháng 1 năm 1954, Chính phủ mới do Bưu Lộc thành lập trình di tản Bồ Đ về nơi ngày 16 tháng 6 năm 1954, Bưu Lộc từ chức. Quốc trưởng Bồ Đ về Ngô Đình Diệm và nhậm chức, ngày 6 tháng 7, Ngô Đình Diệm thành lập chính phủ mới.

Sau Hiệp định Genève 1954, Pháp phải rút khỏi Đông Dương, chính quyền và quân đội Quốc gia Việt Nam tiếp quản miền Nam Việt Nam chỉ trong tay của đội thực dân Việt Nam.

Ngô Đình Diệm tiến hành cải tổ chính phủ lên thay thế vào ngày 24 tháng 9 năm 1954 và lên thay hai vào ngày 10 tháng 5 năm 1955.

Tháng 9 năm 1954, tướng Nguyễn Văn Hinh không chịu dõng quy định chỉ huy của Ngô Đình Diệm nên đánh di tản sang Pháp như Bồ Đ can thiệp. Bồ Đ di tản về Sài Gòn triệu tập Diệm sang Cannes gặp Bồ Đ để bàn luận về việc sáp nhập nhân số người Diệm không đi. Bồ Đ quy định di tản về Sài Gòn cách chức tướng của Ngô Đình Diệm.

Tuy nhiên, ngày 4 tháng 10 năm 1955, ủy ban trưởng của dân ý thành lập để ý kiến đòi truất phế Quốc trưởng Bồ Đ và đưa Thủ tướng Ngô Đình Diệm lên làm Quốc trưởng. Đến ngày 26 tháng 10 năm 1955, Ngô Đình Diệm được suy tôn lên chức vụ Quốc trưởng, và với 5.721.735 phiếu truất, Quốc trưởng Bồ Đ bị phế truất và bắt đưa vào cuộc sống lưu vong tại Pháp cho đến ngày từ chối.[5]

Cu c s ng l u vong

C u hoàng B o Đ i t i Paris

Ông s ng t i Cannes, sau đó chuy n đ n vùng Alsace. B o Đ i giao du v i Jean de Beaumont, c u ngh sĩ Nam K , m t tay s n có h ng. B c quan thu đ m t t i, không còn ti n tài tr c a chính ph Pháp, ông ph i bán đ n tài s n c a mình. Năm 1963, Nam Ph ng Hoàng h u qua đ i Chabrignac. Năm 1982, khi đã tiêu pha h t c tài s n, B o Đ i k t hôn v i Monique Baudot, m t ph n Pháp kém B o Đ i h n 30 tu i (Monique Baudot sinh năm 1946). B o Đ i nh p đ o Công giáo l y tên thánh là Jean-Robert.

Năm 1982, nhân khai tr ng H i Hoàng t c h i ngo i, B o Đ i l n đ u tiên sang thăm M v i t cách cá nhân. Trong chuy n đi này ông đã nh n tên cha đ làm l i gi y khai sinh cho nh ng ng i con ngo i hôn tr c đây không ghi tên cha. T i th n Sacramento, ông đ c t ng chi c chìa khóa vàng t ng tr ng cho th n này. Ông cũng đ c bà th n g thành ph Westminster, California t ng danh hi u "công dân danh đ" c a thành ph .

Tang l

M c u hoàng B o Đ i

i Nghĩa tr n Passy Paris.

C u hoàng B o Đ i là v vua th nh t nhà Nguy n. Ông qua đ i ngày 31 tháng 7 năm 1997 t i Quân y vi n Val-de-Grâce, h ng th 84 tu i. Ông cũng là m t ph đ s ng th nh t trên th gi i th i hi n đ i. Tr c đó ông có nh n l i v tham đ H i ngh th ng đ nh C ng đ ng Pháp ng (La Francophonie) đ c t ch c t i Hà N i vào 1997.

Đám tang B o Đ i đ c đ i n Elysée đ ng ra lo li u đ y đ và trang tr ng. V phía gia đình, ngoài bà qu ph Vĩnh Th y Baudot có hoàng t B o Long và các công chúa cùng đ n ti n đ a thân ph , ngoài ra còn có bà Didelot (ch ru t c a bà Nam Ph ng), tuy đã 90 tu i nh ng cũng

Bồ Đệ

Tác Giả: Wikipedia

Thứ Hai, 29 Tháng 3 Năm 2010 12:00

tử d. Linh c u Bồ Đệ đ c đ a t Quân y vi n Val de Grace t i thánh đ ng Saint Pierre de Chaillot đ làm l c u h n. Ông đ c an táng t i nghĩa trang Passy, qu n 16, Paris, khá g n tháp Eiffel. Đám tang Bồ Đệ đ c nhà n c Pháp c m t ti u đ i lính lê đ ng quân ph c tr ng, gù đ trên vai, b ng súng, m t sĩ quan c m qu c k Pháp đi đ u và ti u đ i lính c m súng đi hai bên linh c u. Chính ph Pháp có c đ i di n đ n d l , chia bu n và ti n đ a. Bồ Đệ giao Vi t Nam đã g i đ i n chia bu n đ n tang quy n và M t tr n T qu c Vi t Nam đã g i vòng hoa vi ng.

Tr l i BBC v s ki n này, bà Monique nói "Ngày hôm nay tôi r t đau bu n. Dĩ nhiên r i, tr c h t và trên h t là vì ch ng tôi v a qua đ i. Nh ng hôm nay trang s c a tri u Nguy n Vi t Nam cũng đ c ch m đ t. Tôi c u nguy n cho ch ng tôi".[6]

V và tình nhân

T ng bán thân c a vua Bồ Đệ i trong Dinh III

□□□□□□□□□□

Theo tác gi Lý Nhân Phan Th Lang, trong cu n "Giai tho i và s th t v Bồ Đệ, vua cu i cùng Tri u Nguy n", Nhà xu t b n văn ngh , 2006, thì nh ng ng i v và tình nhân c a Bồ Đệ i g m:

1. Nam Ph ng Hoàng h u, quê Gò Công, Ti n Giang, có 5 ng i con
2. Bùi M ng Đi p, quê B c Ninh, không hôn thú, có 3 ng i con
3. Lý L Hà, quê Thái Bình, vũ n , không hôn thú, không có con
4. Hoàng Ti u Lan (Jenny Woong), vũ n Trung Hoa lai Pháp, không hôn thú, có 1 con gái
5. Lê Th Phi Ánh Hu , không hôn thú, có 2 ng i con
6. Vicky (Pháp), không hôn thú, có 1 con gái
7. Clément(?), vũ n và buôn l u u xóm Cigalle (Pháp), không hôn thú
8. Monique Marie Eugene Baudot (Pháp), có hôn thú, không có con

Các con

Vua Bồ Đợi có 8 người vợ, tình nhân và có 13 người con.

Vợ Nam Phúc Hoàng hậu

1. Thái tử Nguyễn Phúc Bồ Long, sinh ngày 4 tháng 1 năm 1936, mất ngày 28 tháng 7 năm 2007
2. Công chúa Nguyễn Phúc Phương Mai, sinh ngày 1 tháng 8 năm 1937 tại Đà Lạt
3. Công chúa Nguyễn Phúc Phương Liên, sinh ngày 3 tháng 11 năm 1938
4. Công chúa Nguyễn Phúc Phương Dung, sinh ngày 5 tháng 2 năm 1942
5. Hoàng tử Nguyễn Phúc Bồ Thông, sinh ngày 9 tháng 12 năm 1943

Vợ bà Mạnh Điệp

1. Nguyễn Phúc Phương Thông, sinh năm 1946
2. Nguyễn Phúc Bồ Hoàng, sinh năm 1954
3. Nguyễn Phúc Bồ Sơn, sinh năm 1957

Vợ bà Hoàng Tiểu Lan

1. Nguyễn Phúc Phương An

Vợ bà Phi Ánh

1. Nguyễn Phúc Phương Minh
2. Nguyễn Phúc Bồ Ân

Vợ bà Vicky

1. Nguyễn Phúc Phương Thông

Bồ Đợi còn có một người con do bà Thông nuôi, nhưng không rõ là con bà nào do ông không tiết lộ [7].

Câu nói nổi tiếng

- *Làm dân mất nước để lập nên làm vua mất nước nô lệ.*
- *Xin cho tôi được sống và chết trong bình yên.*

Chú thích

1. [^] [1] *Trượt phò Bồ Đợi và khai sinh Đế nhất Đế hoàng hậu: Ký ức 50 năm sau.*
2. [^] Xem thêm bài "*Vua Bồ Đợi con ai*" của Võ Hoàng An
3. [^] Xem thêm "*Giai thoại và sự thật về Bồ Đợi, vua cuối cùng Triều Nguyễn*"; tác giả Lý Nhân

Phan Th Lang, Nhà xu t b n văn ngh , 2006. Trang 229,287

4. ^ Xem chú thích 121, bài "*Ngô Đình Di m, th i ch a năm quy n*"

5. ^ Xem thêm "*Giai tho i và s th t v Bồ Đ i, vua cu i cùng Tr u Nguy ã*", tác gi Lý Nhân Phan Th Lang, Nhà xu t b n văn ngh , 2006. Trang 284-292

6. ^ Xem thêm "*Giai tho i và s th t v Bồ Đ i, vua cu i cùng Tr u Nguy ã*", tác gi Lý Nhân Phan Th Lang, Nhà xu t b n văn ngh , 2006. Trang 268,269

7. ^ Xem thêm "*Giai tho i và s th t v Bồ Đ i, vua cu i cùng Tr u Nguy ã*", tác gi Lý Nhân Phan Th Lang, Nhà xu t b n văn ngh , 2006. Trang 264

8. ^ Câu "*Tr m ng làm dân m t n c đ c p h n làm vua m t n c nô l*" và câu "*Tr m l y làm vui đ c làm dân m t n c đ c p*

" đ c Bồ Đ i t p đ c và đ c t i bu i l thoái v ; và câu

"*làm dân m t n c đ c p h n làm vua m t n c nô l*

" đ c Bồ Đ i vi t trong chi u gi cho hoàng t c. Hai chi u trên Bồ Đ i đã nh ông Ph m Kh c Hòe so n h và Bồ Đ i ký tên, đóng n tín vào và ra l nh dán "

chi u thoái v

" t i Phu Văn Lâu, m t chi u gi cho hoàng t c. Theo h i ký Ph m Kh c Hòe, ph n trích l i t i trang 126, 153, 154 cu n

"*Giai tho i và s th t v Bồ Đ i, vua cu i cùng Tr u Nguy n*

", tác gi Lý Nhân Phan Th Lang, Nhà xu t b n văn ngh , 2006.